

NOVICE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Na svitlobo dane od krajske kmetijske družbe.

V red devane od *Dr. Janeza Bleiweisa.*

Tečaj VII.

V sredo 11. maliga travna (aprilja) 1849.

List 15.

Človek brez rodoljubja. *)

Kar drevo brez zal'ga cvetja,
Brez klasovja lepo žito;
Kar je ladja brez zavetja
Gnana v jezero serdito;

Kar planjava je pobita
Od vremena, toče sile;
Kar je dan brez sonca svita,
Kar je noč brez lune mile;

Kar polje brez rož cvetečih,
Brez snega nar viši gore;
Kar devica brez rudečih
Lic, čistosti jasne zore;

Kar podložni brez povelja,
Brez očeta so sinovi;
Kar nebesa brez veselja,
Brez vladarja so svetovi;

Oj! to človek brez iskrene
Je ljubezni domovine,
Ki, če žalost jo zádene,
Zapusti jo, de pogine;

Jo izdaja, zaničuje —
Le za ptujstvo moč potrosi,
Ki ni vreden, de varuje,
De ga v sebi delj še nosi.

Lovre Toman.

Postava zastran odkupljenja 4. sušca.

(Konec.)

Ministerstvo je tedaj sklenilo, kmetu tudi te verige in vezila odvzeti, in je takó s tem ne samo želji kmečkiga ljudstva, temuč tudi sedanji pravni omiki zadostilo. Postava zastran odkupljenja 4. sušca 1849, ktera vse stanovitne dolžnosti v natori odvzame in za odkupljive izreče, je tedaj boljši za kmeta od postave 7. kimovca 1848, ktera več tacih davkov še kar ne omeni ne.

Cerkvena lastnina je po ti postavi enakim pogojem podveržena, kakor vsaka druga lastnina; tode to se samo po sebi razume, de se bo odkupljenje brez žaljenja pošteno pridobljenih pravic cerkvenih in šolskih služabnikov in brez oškodovanja bitsvenih cerkvenih namenov izpeljalo.

Druga za kmeta enako dobra naredba je v §. 14. te postave, namreč, de odškodvanje za tiste davke od sprememb, kateri se na deželno vstanovitev, postavo ali podložnost opirajo, državna denarnica prevzame.

*) Iz »Glasov domorodnih« glasovitiga slovenskiga pesnika, gosp. L. Tomana, ki so pred nekimi tedni v Ljubljani na svitlo prišli, in so vredno pomnožili slovensko poezijo. Vredništvo.

Te odrajtvila pri spremembi posestnika gotovo nar bolj težé; vsaka poprava, vsak pristavek, vsako poboljšanje v obdelovanji grunta i. t. d. povikša deseti denar, kér se vrednost posestva s tem povikša, in je bolj grajšaku kot podložniku v prid. Spremembine davšine so zares obertnijski davki, kér se narašajo, kolikor boljši in marljivši se zemlja obdeluje. Zató je odškodvanje za te odrajtvila, ki so nehati mogle, mogla država prevzeti. Kér je odprava téh davkov vsim državljanam v prid, se mora povračilo tudi vsim naložiti.

Kar pa samo upanje grajšakov zastran tega ali uniga dobička zadene, ki bi jim kedaj v prihodnji prid priti utegnil, ali tudi ne, postavim, za desetino novo obdelanih zemljiš, ali za pravico pripasti (Heimfallsrecht), jim nikakoršno odškodvanje ne gré in prihranjeno ni.

Pa tudi zastran tistih podložniških davšin, ktere se zamorejo po postavi v létni denarni znesik premeniti, je pripušeno dolžniku, de celo odkupljenje, to je, plačilo odkupniga zneska opravi. Bolj božnimu dolžniku se priložnost da, de dolg svoj tudi v več létih, brez de bi se kje drugod zadolžiti mogel, izbriše. Létno plačila pri 25létnim izplačanju znesó manj kakor polovica tega, kar je kmet dozdej plačeval.

Popolno oprostenje zemljiš se bo pa tudi s prihodnjimi deželnimi zaupnimi napravami (Creditsanstalten) sosebno olajšalo.

Pri večim delu podložniških davšin je za dolžnika že velik dobiček, če se mu namesto njih pripustí létno stanovitno plačilo v denarjih opravljati.

Pri tlaki, postavim, terpi kmet vsigdar za se in živino veliko zamudo, če tudi grajšini malo ali nič koristi ne stori. Ravno taka je pri desetini, kjer se s pozgubo zern in s zamudo pri odrajtovanji kmetu ne mala škoda godí. Večidel se bo vsak priden kmetovavec rajši z odkupnim zneskam svoje dolžnosti znebil, grajšak bo pa tudi zadovoljen, in bo le primerno povračilo terjal, kér mu vender večí del potroškov, ki jih je pri spravljani imel, za naprej odpade.

Pa tudi, če bi kmet svojo dozdanjo dolžnost v pridelkih in delih čisto z denarji povernil in odkupil, je popolna svoboda v obdelovanji njiv in v pripravi rabi njegoviga posestva vender le dobiček.

Če tedej odkupna postava 4. sušca 1849 odkupni znesik, ki je na mesto odrajtvil v natori nastopil, na tretjino tega zniža, kar je kmet dozdej dajal, in če zraven kmetu prepustí: ali in kdaj se s položenjem odkupne istinge (kapitala) te ali une davšine čisto in za vselej oprostiti hoče, se je za olajšanje in osvobodjenje kmeta vse zgodilo, kar se po pravici in primeri le terjati zamore.

Nekterim bo pa še ta tretjina, ki se dolžnikom naloži, le previsoka.

Te pa opomnimo, de to odkupljenje ne zadeva samo